

HALÁSZ TAMÁS

Döntetlen

■ ANDAXÍNHÁZ: A PÁRBAJ ■

kat. A lassú, de feltartóztathatatlan változások organikusságát. Mindettől egyszerre átélhető lesz, milyen nagyszerű is innen lentől felpillantani az égre; a földön lépkedve uralni a testet, s e köznapiság révén szembeszegülni a gravitációval; a legegyszerűbb lépkekkel is ritmust és rendet teremteni a térben és időben, s e közben mindvégig befelé figyelni. A mikrokozmoszra, ahol nem szép vagy csúnya a lüktetés, a sarjadás, a növekedés, hanem egyszerűen létező. Erre befelé persze – mint ők ketten ott a színpadon – mindenki egyedül haladhat, bár közben tudja, mások is ugyanúgy és ugyanarra araszolnak.

Vagy mégsem? A Coda szabadnak hagyja a nézőt, alig ad támpontokat a felszínen, viszont időt, sok-sok időt enged az elkalandozó gondolatoknak és a részletekbe hatoló tekintetnek. S ezért is fedezhető fel az a távolság, amely Vámos Veronika és Kovács Gerzson Péter előadói kvalitásában egyre szembeszökőbb. A táncosnő olyan sokrétegű tudást sűrített a testébe, hogy nyugodtan lemondhat a mozdulárról magáról. (Mint pályája elején Bozsik Yvette, aki a tánc radikális megtagadásaként nemegyszer „csak” ült, de testében akkor is ott munkált a test uralmának elcsajátított tudása.) Viszont amikor Vámos Veronika a legparányibbat is mozdul, az tökéletes ívű – még ha az izoláció szét-szabdalta is –, tempójú, dinamikájú és kifejező. Minden gesztusát, elemeire tördelt, de gyönyörűen kimunkált testének minden porcikáját a tudatos kontroll vezeti. Így az arca sem lényegesebb vagy lényegtelenebb, mint bármelyik más testrésze. Nem így partnerénél, akinek technikai felkészültsége jóval korlátozottabb, s ezt saját előző „sámánkorszakából” átmenített, az ekstázis állapotot mimelő hevesgörcsös arcjátékkal egyensúlyozza. Az előadásmód e kettőssége – a belsőleg át-szellemített és a külsősegesen felszított – megkérdőjelezi Kovács Gerzson Péter stílusváltásának valódiságát. E reminiscenciától a Coda nem pusztán a két legutóbbi változást jelző egyfelvonásos összefoglalása, hanem a korábbi pályaszakasz motívumainak felidézése az alkotótárs Dresch Dudás Mihály muzsikájára. Leltár lenne? Egy makacs ember művészi credójának felmutatása? A választ a TranzDanz elkövetkező periódusa adja majd meg.

TranzDanz: Coda (Mu Színház)

KOREOGRÁFUS ÉS LÁTVÁNYTERVEZŐ: Kovács Gerzson Péter. **ZENESZERZŐ:** Dresch Dudás Mihály. **VIDEÓ:** Árva László.

TÁNCOSOK: Vámos Veronika és Kovács Gerzson Péter.

Napjainkban egyre sikesebb színház és tánc eszköztárának szerencsés és mind intenzívebb egymásba mosódásáról beszélni, egyre divatosabb prózai előadáshoz nem csupán színlapai díszül koreográfus szakembert alkalmazni, vagy színészt meghívni mozgásművészeti előadásba. E fejleményeket osztatlan örömmel fogadjuk, hiszen a határok elbontásával a szavak és a mozdulat színháza egyaránt gazdagodik, tapasztaltabbá válik, produkciói pedig mind több hangon szólalhatnak meg. A kőszínházakba immár nem a hátsó ajtón lopózik be a mozgásművészet, és prózai színészeink is egyre szívesebben vetik bele magukat a test színháza által garantált nagy kalandba.

Az 1990-ben alakult Andaxínház előadásaiban mozdulat és szó egysége a kezdetektől fogva evidens. A párbaj című bemutatójuk és a megelőző tizenegy produkciójuk egyaránt magától értetődően építkezik beszédből és gesztusokból. Mert ők ezt így szokták csinálni: a mozgásszínház fogalmát szó szerint veszik, és mindenféle trendtől függetlenül alkalmazzák.

Az Andaxínházhoz egy meglehetősen széles előadói kör tartozik: a Zsalakovics Anikó és Geltz Péter vezette együttesnek tán nincs két előadása, amelyet azonos játékosgárda tolmácsolt volna. Az Andaxínház organikusan alakuló, nyitott képződmény: a (szerencsére egyre inkább elavuló kifejezéssel) alternatívának nevezett közeg számtalan művésze fellépett már produkcióikban. A nyitottság ellenére hangvételük markáns és állandó. Előadásaik összetéveszthetetlenek: (szerzői) színházuk a „struktúrán kívüli” mezőny évtizede fontos és jelentős műhelye.

A párbaj a személyközi viszonyokat érzékenyen ábrázoló, kíméletlenül színre boncoló társulat erős atmoszférájú, háromszereplős újdonsága. Hőse az örök emberpár (Schermann Márta és Geltz Péter), illetve sejtelmes, koboldszerűen illékony, némaságában beszédes táncostársuk (Murányi Zsófia, aki egyben a darab koreográfusa). Az előadás kiindulópontja Goffredo Parise *Az ösztön és az értelem párviadala* című színműve: innen vétetett az elhangzó szöveg váza, amelyet az előadást rendező Zsalakovics Anikó kiegészített. A darab kicsavartan, egészséges és markáns ironiával jeleníti meg a Parise-mű címében foglaltakat. Szerelem és bölcelet, szerelembölcsélet, ön- és kapcsolatanalízis, mardosó elemzés, tettet helyettesítő, kiváltó elmélet és elnyomhatatlanul előtörő, bár megszállottan rejtegetett érzékiség vívja harcát a „beszélünk róla, míg/vagy csináljuk” dilemma jegyében.

A Geltz Péter tervezte díszlet meglehetősen puritán, és igazán jól sikerült. Egyszerre intim és kozmikus a tér, amely a remek és változatos világításnak köszönhetően (fényterv: Szabados Tamás; fény-hang: Payer Ferenc) tágul és szűkül a Mu Színház fekete dobozában, követve az előadókat és helyzeteket. A színpad közepén porhanyósra száradt földből képzett jókora kör, ettől jobbra világos homokból pedig ennek a kistestvére. Két cirkuszi manézs – két pódium. A földkörben két ódon fotel áll, a kettő közt, kissé hátrébb egy igazi játékgép, amely egyelőre nem üzemel. Az a professzionális, villogós-vijjogós-csörömpölős fajta, amellyel egyes vendéglátóegységek az örületbe kergetik az ilyesmire kevésbé fogékony betétoket. A fotelok előtt, állványon mikrofonok. Baloldalt három spárta lóg le, a végükön egy-egy kódarab: egy majdani beszélgetés meglepően konkrét illusztrációi.

Schermann Márta divaként érkezik: ruházata rafinált melltartóból és hosszú, színjátkozó anyagból készült, fényes, suhogó szoknyából áll. Geltz Péter talpig feketében rogyaszt: entréja olyan, mint egy önmagát túlélő rockstaré egy meglehetősen másnapos reggelen. Murányi Zsófia belépőruhája (két társával ellentétben ő folyamatosan átöltözik) a hetvenes éveket idézi, némi pucos beütéssel. A remek táncosnő talán a szerepjátékokba menekülő páros közös és rejtett (vagyis talán kendőzetlen és igazi) éneje; kollektív tudattalanja, közös többszöröse vagy maga a testet öltött (anti)kommunikáció. Első jelenésekor elavult, zsúrkocsit idéző lemezjátszó-építményt tol be. Társait nem látjuk, csak hangjukat halljuk: a szó arról folyik, mit is hallgassanak. Szó szót, érv érvet követ: Murányi egyetlen lemezt tesz újra és újra a tű alá. Kuplétörténeti rádióműsor talán, amit

hallunk. Egy hang líraian elemez, majd Rátónyi Róbert tolmácsolásában az *Este fess a pesti nő* című patinást halljuk meg-megszakítva.

Nem tudunk (de talán nem is érdemes) megszabadulni attól a meggyőződéstől, hogy itt valahol mindenki önmagát adja: a nagyon személyes szövegek mellett ezt erősíti az is, hogy a hármakat nagyon gyakran látni ugyanolyan fellépő- és/vagy utcai ruhákban. A mindig feketében járó Geltz, az elegáns Schermann és a játékosan eredeti Murányi mintha otthoni szekrényéből akasztotta volna le a jelmezét és a karakterét.

A párbaj egy jó és rossz pillanatokon túljutott, vivisekcióra kényszeresen hajlamos kapcsolat történetéből készített, szellemes és elgondolkodtató preparátum, amelynek feszültsége ingadozik, sodrása is változó, de lényegében egységes és már-már zavarba ejtően intim az atmoszférája. Hősei úgy utaznak egymással és egymásban, hogy voltaképp egy tapodtat sem mozdulnak el. Beszélgetnek, évdőnek, becéznek vagy civakodnak, mint szokás. Közös jelenlétük vélt vagy valós idézetekben gazdag: a *Veszedelmes viszonyok* és Heiner Müller *Kvartettje*, a francia filmes újhullám (jelesül és a záróképpen konkrétan megidézve a *Jules és Jim* vagy a *Bolond Pierrot*) sejlik fel egyes pillanatokban.

Schiller Kata felvétele

Schermann Márta és Geltz Péter

A szövegmondás hitelessége változékony: az előadás kezdetén néha mintha a semmi-be folynának szét a szavak. A személyiség(ek) formába öntésével azonban nemcsak a dikció minősége, a színészi játék ereje, de az egész előadás értéke is nőttön-nő. Jelenetek egy házasságból, egy viszony története – így definiálhatnánk, jellemezhetnénk ezt az egy órát. *A párbaj* szövegei, párbeszédfoszlányai érzékenyen jelenítenek meg egy kapcsolatot, annak izzó szenvedélyeit, abszurditását, vívódásait, alkalmazkodási helyzeteit.

A társulatra jellemző (korábban már említett) kifejezésbeli sokrétűség itt is fontos szerepet kap. Zsalakovics Anikó az elmondhatatlant nem akarja elmondani. Magától értetődően és biztos kézzel változtat (tat) műfajt. Egyik pillanatban például a Férfit és a Nőt látjuk elemi hévvel egymás felé rohanni. Testük hirtelen hatalmasat rándul. Derekek vastag kötélen nem engedi, hogy elérjék egymást. Előredőlve kalimpálnak, ügyeskednek, hátha sikerül legalább a másik ujjá hegyéhez hozzáérni. Kínlódva eveznek a levegőben, miközben finoman évdő párbeszédük mintha egy kávéházi asztal mellett zajlana. Szó és gesztus ellentétének összeszikkasztása látható.

A játékosok néha lefúrt lábbal adnak hangjátékokat: mozdulatnak, gesztusnak semmi teret sem engedve játszanak, csak a hangjukkal gyönyörködhetnek. A szövegbe néha bezavar egy-egy baki, de érdekes (és szerencsés) módon éppen a legkevésbé erőteljes percekben.

Csak az apró dolgok fontosak – ez a bölcs mondás *A párbaj*nak is mottója lehetne. Zsalakovics Anikó ügyesen megválasztott, hol realista, hol abszurd helyzetekből épít mozaikot, ábrázol viszonyt. Emberpárja könnyedén értekezik nagy formátumú vagy banális témákról egyaránt. Apró gesztusaik gördülékenyen visznek előre személyiségük megismeréséhez. A rogyantott testtartású, bőrnadrágos macsó, aki flakonos borotva-

habot borotvapamaccsal (a kettő nem egymáshoz lett kitalálva, ugyebár) ügyetlenkedik szét az arcán, hogy aztán a borostát pillangókéssel húzza le, és megszeppent, terrorizált kisfiúként védekezik, ha személyisége feladására kényszerítik. A nő hol kecec diva, hol kedveskedően szeretetet kuncsorgó gyereklány.

Az időről időre feltűnő Murányi Zsófia sajátosan ellenpontozza-egészíti ki beszélő társait. A táncosnak a színpadon nincsen kijelölt helye. Míg a Nő a szín bal fele a bal oldali fotellel, a Férfi pedig a másik terefelet birtokolja, addig ő a tér különböző pontjain tűnik fel. Jelenései inarziaként épülnek az előadás menetébe, alakja fizikailag teljesen izolált. Maga alkotta koreográfiájában Murányi hű marad jellegzetes világához. A szellemes, „bölcs” sutaságot az érzékeny lírával váltogatja. Mozdulatai azonban egyre komorabbak. Egy idő után eltalál a homokból képzett körhöz, a kisebbik pódiumhoz, amely addig lakatlan maradt. Gyönyörű fény világítja meg alig mozgó testét. Nekifeszül a magasnak. A homokba markol. Illusztrálja, gazdagítja a beszéd keltette benyomásainkat.

Az egyre fojtogatóbb és egyre groteszkebb utolsó szakasz kezdetén a Nő a játék-automatához lép, és bekapcsolja. A gyér fényben, a teljesen sötét háttér előtt izgatottan kigyulladnak a gép tarka fényei. Ijesztő morajlás erősödik fel. A játékautomata, ez az ormótlan metafora villogni, vibrálni kezd. A Nő a megszállott játékosok pózában, kis terpeszben, háttal áll, és a szerkezetre támaszkodik. A bazári fények körülnyaldossák sötét sziluettjét. A Férfi egy DINAMIT feliratú ládát cipel a színpad előterébe, majd ráül. A Nő pedig mellé. A Férfi gyufát vesz elő, és meggyújtja a kanócot, egy hosszan, görögtűszerűen égő, manapság tortákon látható eszközt, majd nyugodt társalgásba kezd partnerével. A tűzcsóva kihunyásával a fény is kialszik: a táncosnő lép a színre – gézszerű, „opheliás” ruhájában maga is valamiféle lángnyelvnek tűnik. Jelenete nagyon rövid, lezárásnak mindenképpen az. Pedig lezárás. A padlón fekvő (hozzánk olyan közel, hogy a sorok elrendezése, a nézőtér kiképzése miatt szinte alig látjuk, mit csinál) ő is elvarrja a maga szálát. Hagyja távozni magából a mozdulatot. Kihuny.

A párbaj (Mu Színház)

DÍSZLET: Geltz Péter. **JELMEZ:** Rátkai Erzsébet. **KOREOGRÁFIA:** Murányi Zsófia. **FÉNYTERV:** Szabados Tamás. **FÉNY-HANG:** Payer Ferenc. **RENDEZTE:** Zsalakovics Anikó. **SZEREPLŐK:** Murányi Zsófia, Schermann Márta, Geltz Péter.